

Asia: VN/27236/2020

Kansallista yritysvastuulakia koskeva arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1) Lausuntonne yleisesti arviomuistiosta.

Ek kiittää mahdollisuudesta lausua kansallisen arviomuistion sisällöstä. Lausunto on laadukkaasti ja asianmukaisesti valmisteltu ja siinä käydään monipuolisesti läpi asian kannalta olennaisia kokonaisuuksia ja teemoja. Ihmisoikeuksien ja ympäristön suojelu ovat itsestään selvästi tärkeitä asioita ja EK suhtautuu niihin vakavasti. EK katsoo kuitenkin, että kansallisen lain valmistelu ei tässä nykyisessä tilanteessa ole tarpeellista eikä myöskään kokonaisuuden kannalta järkevää. Perustelemme seuraavassa näkemyksiämme tarkemmin.

Kuten arviomuistiossa on asianmukaisesti todettu, asianmukaista huolellisuuden velvoitetta koskevaan kansalliseen lainvalmisteluun liittyisi vielä huomattavia tarkempaa arviointia vaativia kysymyksiä. Arviomuistion listaus näistä tarkempaa arviointia vaativista asioista on laaja ja yksityiskohtainen. Se kuvaa hyvin sitä, miten haastavasta ja moniulotteisesta asiasta yritysvastuulain säätämässä on kyse ja myös sitä, kuinka paljon jatkoselvitystä vielä vaadittaisiin ennen kuin varsinaista lakiehdotusta kyettäisiin alkaa valmistelemaan.

2) Lausuntonne kansalliseen yritysvastuusäntelyyn ryhtymisestä.

Jaamme arviomuistiossa esitetyn kannan, jonka mukaan kansallisen sääntelyn rajalliset vaikutusmahdollisuudet sekä yrityksille koituva sääntelytaakka ja mahdollinen kilpailuaseman heikentyminen puoltaisivat maltillista suhtautumista nopeaan kansallisen sääntelyn valmisteluun ja etenemistä sääntelyssä vasta myöhemmin EU-lainsäädännön mukaisella tavalla.

Nyt, kun EU-lainsäädäntöehdotus on annettu ja sen kautta on odotettavissa varsin pitkälle menevää EU-sääntelyä, on syytä keskittyä tuon lainsäädäntöehdotuksen jatkovalmisteluun siten, että EU-sääntelystä saadaan mahdollisimman toimivaa ja selkeää. Yritysten rajat ylittävien toimitus- ja arvoketjujen sääntely edellyttää mahdollisimman yhdenmukaista ja jäseneltyä EU-tason sääntelyä ja kansallisten lakien valmistelua ei ole syytä tukea. EU:n sisämarkkinoiden ennustettavuuden,

oikeusvarmuuden ja tehokkuuden kannalta on erittäin tärkeää, että arvo- ja toimitusketjuja koskeva sääntely on mahdollisimman pitkälle harmonisoitu EU:n alueella – kansallisia erikoisuuksia tulee välttää.

Kuten arviomuistiossa on pohdittu, kansallisella, ennen EU-lainsäädäntöä voimaan tulevalla yritysvastuusäntelyllä olisi erittäin todennäköisesti vaikutusta suomalaisten yritysten kilpailuasemaan sitä heikentäen. Kansallinen lainsäädäntö tarkoittaisi käytännössä, että EU:n sisämarkkinoilla suomalaisyrittäjiin kohdistuisivat pääosin EU-jäsenmaiden yrityksiä raskaammat velvoitteet. Sama vaikutus kansallisella sääntelyllä olisi suomalaisyrityksiin, jotka toimivat kansainvälisillä markkinoilla. On erittäin tärkeää, ettei suomalaisten yritysten kilpailuasemaa aleta heikentämään kansallisilla ratkaisulla jo entisestään haasteellisessa ja epävarmassa talous- ja maailmanpoliittisessa tilanteessa.

Kansallisessa valmistelussa ja arviomuistiossa ei ole esitetty mitään sellaista syytä ja perustelua, jonka mukaan olisi välttämätöntä ja tarpeellista alkaa valmistella kansallista yritysvastuulakia – päinvastoin. Kansallisen yritysvastuulain valmistelua ei nähdä ensisijaisena tavoitteena, vaan koetaan EU-lainsäädännön tarjoavan asianmukaisen etenemistavan näiden asioiden kehittämiseen. Kannatamme vahvasti arviomuistion näkemystä tästä etenemistavasta.

3) Lausuntonne muistiossa esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista (velvoitteen sisältö, soveltamisala ja seuraamusjärjestelmä).

Tässä tilanteessa, jossa kansallisen lainsäädännön edistäminen ei ole järkevää ja resurssimielessä edes käytännössä mahdollista, ei ole mielestämme tarpeellista pohtia tarkemmin kansallisen lainsäädännön yksityiskohtia, sisältöä ja vaihtoehtoja. Katsomme, että ihmis- ja ympäristöoikeuksien toteutumisen varmistamiseksi tehokkainta on vaikuttaa asianmukaisesti valmistelussa olevaan EU-lainsäädäntöön ja varmistaa osaltamme se, että sääntelystä saadaan käytännössä toimivaa, oikeusvarmuutta ja yhtenäisiä toimintatapoja varmistavaa. EU:n sääntelytason toimivuuden varmistaminen ihmis- ja ympäristöoikeuksien suojelemiseksi on tärkein prioriteetti ja se on myös ainoa taso, jolla näitä asioita voidaan tehokkaasti edistää ja kehittää. Kansallisten yritysvastuulakien merkitys globaalissa mittakaavassa on loppujen lopuksi varsin mitätön, oli sitten kyseessä mikä tahansa kolmesta arviomuistiossa esitetyistä vaihtoehdoista; kevyestä, keskitason tai raskaasta sääntelystä.

4) Lausuntonne arviomuistiossa esitetyistä sääntelyn ihmisoikeus-, ympäristö- ja yritysvaikutuksista.

Kuten edellä olemme todenneet, kansallisella, ennen EU-lainsäädäntöä voimaan tulevalla yritysvastuusäntelyllä olisi erittäin todennäköisesti vaikutusta suomalaisten yritysten kilpailuasemaan sitä heikentäen. Tämän lisäksi kansallisen sääntelyn avulla saavutettavat konkreettiset hyödyt olisivat varsin rajallisia. Koemme siis, että arviomuistiossa esitetyt näkemykset ihmisoikeus-, ympäristö- ja yritysvaikutuksista ovat tässä mielessä asianmukaisia ja oikeasuuntaisia. Tämän lisäksi haluamme korostaa, että vaikka arviomuistio kokonaisuutena on varsin hyvin ja laadukkaasti laadittu, arviot näistä kokonaisuuksista ovat arviomuistiossa luonteeltaan lähinnä alustavia ja suuntaa antavia ja mahdollisen kansallisen sääntelyn perusteeksi tai taustaksi ne eivät ole riittäviä.

Ylänen Hannu
Elinkeinoelämän keskusliitto EK